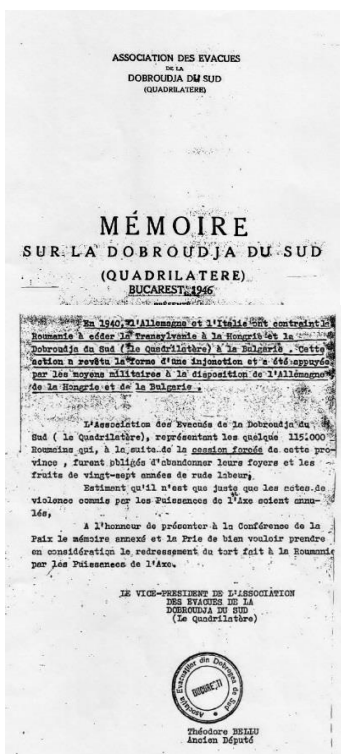

Memoriul prezentat Conferinței de Pace de la Paris în 1946 de către Asociația Evacuaților din Dobrogea de Sud¹

În anul 1940, Germania și Italia au constrâns România să cedeze Transilvania Ungariei și Dobrogea de Sud (Cadrilaterul) Bulgariei. Această acțiune a luat forma unei injoncțiuni² și a fost sprijinită prin mijloacele militare aflate la dispoziția Germaniei, Ungariei și Bulgariei.

Asociația Evacuaților din Dobrogea de Sud (Cadrilater), reprezentând cei circa 115.000 de români care, ca urmare a cedării forțate a acestei provincii, au fost obligate să abandoneze căminele lor și fructul a douăzeci și șapte de ani de muncă grea.

Estimând că nu este mai puțin decât just ca actele de violență comise de Puterile Axei să fie anulate,

are onoarea de a prezenta Conferinței de Pace memoriul anexat și o roagă de a binevoi să ia în considerare redresarea nedreptății făcute României de către Puterile Axei.

VICE PREȘEDINTELE ASOCIAȚIEI EVACUAȚILOR DIN DOBROGEA DE SUD
(Cadrilaterul)

Theodore Bellu³

Fost Deputat

I. ARBITRAJUL DE LA VIENA ȘI DOBROGEA DE SUD (Cadrilaterul)

În vara anului 1940, puterea militară a Reich-ului își atinsese apogeul și Germania profita de aceasta pentru a realiza o „Ordine Nouă” care comporta două aspecte strâns legate (între ele): distrugerea statelor refractare și întărirea statelor înfeudate Germaniei.

Deja în 1938, la Viena, Germania și Italia impuseseră Cehoslovaciei un „Arbitraj” care sfărâma țara și preda o bună parte a acesteia, Ungariei.

În anul următor a venit rândul României. Tot la Viena, Dl von Ribbentrop și Conte Ciano dictau României un alt „Arbitraj” care îi răpea, tot în favoarea Ungariei, aproape jumătate din Transilvania.

Acest act avea ca scop săparea fundamentelor independenței române și dezmembrarea acestui bastion al rezistenței împotriva scopurilor hitleriste în sud-estul european.

Germania obținea un dublu profit din această manevră: România, tăiată de aliații ei din occident, devenea o pradă ușoară pentru Reich și, pe de altă part, aceasta era un mod de a recompensa Ungaria și Bulgaria pentru fidelitatea acestora față de politica germană.

Nu trebuie uitat că, chiar și dinaintea primului război mondial, aceste două țări fuseseră pioni avansați ai Germaniei: ele luptaseră alături de ea în acel război; ambele atacaseră fără a fi provocate, Serbia și s-au prăbușit, împreună cu Germania, în înfrângerea din 1918.

De cum a fost pacea încheiată, Ungaria și Bulgaria au fost primele țări ce s-au aliniat alături de Germania în acțiunile sale revizioniste și ca urmare au sabotat în mod continuu toate încercările făcute de a se realiza o securitate colectivă.

Fapt și mai grav, Ungaria și Bulgaria, precedând în această privință însăși Germania, au dat naștere unor mișcări șovine, militariste și rasiste care, în consecință, au cooperat foarte strâns cu mișcările similare din Germania și au făcut din Ungaria și Bulgaria, două avanposturi ale politicii germane.

Cel de al doilea război mondial a văzut Ungaria și Bulgaria alăturându-se în mod natural Puterilor Axei, cum de altfel făcuseră în timpul sancțiunilor⁴. Ungaria, care participase deja în 1939 la dezmembrarea Cehoslovaciei, a obținut în 1940 o parte din Transilvania, răpită României și, în 1941, în urma agresiunii germane împotriva Iugoslaviei, a ocupat, fără nicio declarație de război, Voivodina sârbească, comițând acolo masacre înfriorătoare. Ceea ce agravează fapta aceasta este că Ungaria semnase cu Iugoslavia, la 12 decembrie 1940, un tratat de prietenie.

La rândul său, Bulgaria, după ce obținuse Dobrogea de Sud – cedată de România ca urmare a presiunilor militare și diplomatice ale Axei – a avansat cu trupele sale în spatele Wehrmacht-ului și a pus mâna în 1941 pe Macedonia

¹ Documentul original a fost prezentat în limba franceză și textul a fost redat ca atare în notele lui George Beza. Pentru a economisi spațiu, anexa aceasta prezintă direct traducerea documentului în limba română. Lipsesc câteva pagini din manuscrisul lui George Beza. Nici acest document nu a fost sprijinit oficial de guvernul român, așa cum nu fusese nici memorandumul fruntașilor aromâni de la sfârșitul primului război mondial.

² Injoncțiune: Presiune, intervenție puternică făcută asupra cuiva; ordin precis, formal (DEX)

³ Fost deputat aromân din Aidemir, județul Durostor

⁴ Se referă probabil la sancțiunile aplicate Germaniei în anii 1922-1929

iugoslavă și Tracia grecească, deasemeni, fără o declarație de război și în ciuda tratatului de prietenie din 24 ianuarie 1937 cu Iugoslavia. Ca și Ungaria, Bulgaria s-a dedat la masacre sângeroase în Tracia grecească.

Iată de altfel aprecierile formulate de Hitler cu privire la Ungaria și Bulgaria, într-o scrisoare adresată la 15 iulie 1940 regelui Carol al II-lea al României: „Germania are prietenii, printre care amicitia către Ungaria și Bulgaria sunt de lungă durată și au fost cultivate cu multă grijă.”⁵

Insistăm asupra acestor fapte deoarece politica de invazie și șovină a Ungariei și Bulgariei nu a fost niciodată o politică de circumstanțe impusă acestor țări de guverne aduse la putere prin favoarea schimbătoare a electoratelor. Această politică reprezintă însăși mentalitatea și tendințele popoarelor maghiar și bulgar și, dacă ar fi ignorate, nu s-ar putea înțelege niciodată acțiunile acestor două țări.

Istoria diplomatică a înregistrat Arbitrajul de la Viena și opinia politică internațională îl identifică cu împărțirea violentă și abuzivă a Transilvaniei.

Există însă un alt aspect al acestui Arbitraj, care scapă de atenția generală, dar care reprezintă pentru România un episod aproape tot atât de dureros ca răpirea Transilvaniei de Nord. Este vorba de Dobrogea de Sud, sau Cadrilaterul.

Schimbul de corespondența diplomatică de la vremea aceea, între Germania și România dezvălește dedesubturile intențiilor Reich-ului ca și metodele la care a recurs pentru a sfârâma rezistența română.

În scrisoarea la care s-a referit mai sus, Hitler îi cerea Regelui Carol al II-lea „o soluție definitivă” a problemei revendicărilor teritoriale maghiare și bulgărești. Amenințările era clare: dacă România nu consimțea la „riscurile” sacrificiilor cerute, atunci „sfârșitul va fi, mai devreme, sau mai târziu – probabil într-un timp foarte scurt – distrugerea deplină a României”. Singura cale pe care Hitler o poate propune este „aceea a antantei loiale cu Ungaria și Bulgaria”.

La 31 iulie 1940, după ce primise la Berchtesgaden o delegație bulgară, Hitler a informat guvernul român, prin intermediul ministrului Germaniei la București, că „Dobrogea de Sud trebuie cedată Bulgariei în frontierele de dinainte de 1913”.

Două zile după aceea, sub-secretarul de stat Weizsäcker îl chemă pe ministrul României la Berlin pentru a-i repeta comunicarea făcută la 31 iulie, insistând asupra dorinței Reich-ului ca tratativele directe cu Ungaria și Bulgaria să înceapă cât mai curând posibil și că ele să fie duse la bun sfârșit fără întârziere.

Toate aceste presiuni diplomatice erau întărite prin concentrări masive de trupe germane și ungare la vest și bulgare la sud.

La 10 august, ministrul Germaniei la București a „informat” ministrul român de afaceri externe că „există posibilitatea că România va primi luni sau marți, un ultimatum concomitent din partea Ungariei și Bulgariei dacă negocierile cu cele două țări ar fi târăgănite”.

Înclinându-se în fața unei amenințări căreia nu putea rezista fără riscul de a vedea prăbușirea completă a țării, guvernul român a fost nevoit să invite guvernul bulgar să vină și să „negocieze” acordul dictat de Germania și Italia.

Prin scrisori datate 30 august 1940,⁶ d-l von Ribbentrop și Conte Ciano luau act, cu o satisfacție exprimată în mod formal de comunicarea ce le fusese făcută de ministrul de externe al României și în care se spunea că guvernele român și bulgare se pusese deja de acord în principiu, în sensul recomandărilor Führer-ului și Ducelui în ceea ce privește cedarea Dobrogei de Sud.

La Craiova, orașul din România unde avea loc conferința diplomatică nu a fost nici vorbă de o negociere. Bazați pe sprijinul puternic al Axei, delegații bulgari au continuat să fie intransigenți și au cerut României acceptarea integrală a revendicărilor lor teritoriale: Cedarea Cadrilaterului în frontierele de dinaintea anului 1913. Bulgaria a cerut nu doar cele două județe care fuseseră oferite de ea României la Londra, în ianuarie 1913, ci și orașul Silistra, care fusese atribuit României de Conferința Ambasadorilor de la Sankt Petersburg în mai 1913.

Date fiind condițiile în care s-a negociat și încheiat acest „Acord”, se poate considera acesta ca fiind liber consimțit, în sensul articolului 2 al Cartei Atlantice, în care Statele Unite și Marea Britanie declară că nu doresc să vadă nici o modificare teritorială care să nu fie în conformitate cu dorințele exprimate liber de către popoarele interesate?

Este evident că tratatul de la Craiova nu îndeplinește această condiție. Este suficient să se parcurgă scrisoarea lui Hitler pentru a se da seama de presiunea la care era supusă România. Această scrisoare, plină de amenințări, nu constituie sub nicio formă o invitație la negocieri libere.

Presiunile Germaniei și ale Italiei sunt suficiente în sine pentru a invalida consimțământul României și să lovească cu nulitatea actele încheiate sub efectele acestora.

Convenția de Armistițiu, semnată de România la 12 septembrie 1944, stipulează la articolul XIX anularea Arbitrajului de la Viena.

Este evident că Tratatul de la Craiova⁷, indisolubil legat de Arbitrajul de la Viena, trebuie să aibă aceeași soartă și să fie considerat a fi nul.

⁵ A se vedea Anexa 1 la aceste note, totodată anexa 1 a memoriului de față

⁶ Anexa 2

⁷ Anexa 3 și actul de ratificare, Anexa 4

Unul din semnatarii Arbitrajului, Italia, a anulat deja Arbitrajul de la Viena și toate consecințele acestuia. Printr-o declarație din data de 18 ianuarie 1945, guvernul italian „declară în mod solemn că el consideră nul și fără efect suszitul Arbitraj ca și orice alt angajament sau act decurgând din acesta”.

II. CE ESTE CADRILATERUL?

Termenul de „Cadrilater” aplicat Dobrogei de Sud, nu este o expresie geografică; el aparține cartografiei militare a secolului XIX și desemna în epoca războaielor ruso-turce vasta tabără militară cuprinsă între fortărețele Silistra-Rusciuc-Caliacra și Varna, pivotând în apropiere de reduta puternic fortificată, Șumla⁸ Șumen în bulgărește, Șumna în turcește. Capitala provinciei Șumen din zilele noastre

În sistemul defensiv otoman, acest teritoriu constituia ultima linie de apărare pentru închiderea culoarului dobrogean în calea forțelor care veneau dinspre nord.

Din punct de vedere fizic, Cadrilaterul face parte din acea unitate geografică, care este Dobrogea.

III. DOBROGEA

Dobrogea este limitată la nord și la vest de Dunăre și de Marea Neagră la est. Din punct de vedere fizic, limita sa sudică este constituită de valea Provadiei, un râuleț aflat la nord de Varna. Este un platou accidentat, unde întâlnim la nord resturile lanțului (munților) ercinian și la sud de colinele care fac parte din sistemul balcanic. Centrul acestui platou aparține domeniului continental pontic, similar din toate punctele de vedere cu stepa română („Bărăganul”) care se întinde pe malul stâng al Dunării.

Aceste influențe orogenice se mulează pentru a forma o unitate geografică perfectă, a cărei relații cu solul român sunt dovedite de istoria sa.

Istorie

Fără să ne extindem asupra unor argumente de ordin istoric, este totuși cazul să redăm pe scurt istoria Dobrogei.

Statul dac al lui Burebista (secolul I î.Hr.) se întindea până la Marea Neagră și Ovidiu⁹ este martorul nostru din perioada lui că întreaga Dobrogea era locuită de geți (sau daci). Dominația dacică în Dobrogea reprezintă o permanență atât politică, cât și economică: necesitatea unui debarcaș la mare pentru țara din Carpați, Dacia antică sau România din zilele noastre.

Cucerirea romană a confirmat această permanență: o cale lega „Dacia Apulensis de Dunăre și, dincolo de fluviu, litoralul pontic. Intensitatea colonizării Romane este dovedită prin multitudinea de monumente pe care le găsim peste tot în Dobrogea.

Invaziile barbare - cu întregul cortegiu de perturbații pe care le-au provocat - au întrerupt relațiile între Carpați și litoral. A fost nevoie de câteva timp până ce imperiul bizantin să ajungă să restabilească ordinea și securitatea în Dobrogea.

Ultimele secole ale Bizanțului au văzut în Dobrogea un principat vasal, Despotatul lui Dobrotici, ce se întindea de la Mesembria (Nesebarul actual) până la gurile Dunării. Acest stat a avut o viață destul de scurtă: pentru a asigura țării sale o ieșire liberă la mare și pentru a îndepărta pericolul turcilor osmanlâi, care avansau în Balcani, Mircea cel Bătrân, Principele Valahiei, a ocupat prin 1386 teritoriul despotatului, dintre Silistra și Marea Neagră. Într-un text din vremea respectivă, principele român purta titlul - imitând formulele cancelariei bizantine - „Despot al pământurilor lui Dobrotici, Stăpân al orașului Silistra, ca și ale pământurilor ce se întind pe cele două maluri ale Dunării, până la Marea întinsă”.

Acțiunea principelui român - reînnoind legăturile trecutului - era determinată de aceeași permanență: accesul liber la mare. Era cu atât mai remarcabilă întrucât se petrecea la mai puțin de un secol după constituirea principatului.

Această dominație valahă a luat sfârșit în 1417 și Dobrogea devine, din pământ românesc, pământ turcesc.

Etnografie

Studiile lingvistice făcute în străinătate - pe baza Atlasului lingvistic al limbii române, lucrare a cărei valoare și obiectivitate științifică au fost recunoscute de savanți din toate țările, au constatat în regiunea mlăștinoasă a Dunării și pe malul drept al fluviului existența unor unuia dintre căminurile formării limbii române, deci permanența unei populații romanice. Această populație - strămoșii românilor de astăzi - este de altfel singurul element etnic autohton și stabil al Dobrogei.

Dacă examinăm o hartă a Dobrogei, se vede că se prezintă ca un istm, ca un culoar natural strâmt între Dunăre și mare. Acest caracter a determinat întreaga evoluție etnică a Dobrogei.

Toate invaziile venite din stepele de la nordul mării Negre, au luat calea acestui pasaj obligatoriu în drumul lor către Bizanț; acestea au creat o instabilitate permanentă a populației și au împiedicat formarea în centrul Dobrogei a unei

⁸ Șumen în bulgărește, Șumna în turcește. Capitala provinciei Șumen din zilele noastre

⁹ Publius Ovidius Naso (43 î.Hr - 17 sau 18 d.Hr), poet și orator. A fost exilat în anul 8 d.Hr la Tomis, Constanța de astăzi, unde a și murit.

populații autohtone. Singurele formații permanente erau cele ale populației de lângă malurile Dunării, protejate de mlaștini și cele ale populației de pe litoral, trăind sub adăpostul zidurilor vechilor cetăți pontice.

Această instabilitate a durat până la cucerirea turcească. Imperiul otoman a convertit Dobrogea într-o marcă militară și a colonizat acolo – în special în centrul provinciei – turci osmanlii, tătari, cerchezi și arabi sirieni care, chiar și în prezent, formează o proporție remarcabilă a populației. În Cadrilater, acești coloniști constituiau majoritatea.

Aproape toate războaiele purtate în Europa de către imperiul otoman în secolele XVIII și XIX, au avut ca teatru principal Dobrogea și au dus la o pierdere masivă de populație în această provincie.

În ajunul congresului de la Berlin¹⁰, Dobrogea prezenta următorul tablou etnic: malurile Dunării erau populate de către români în timp ce localitățile situate la malul mării Negre erau locuite în special de negustori greci; interiorul cuprindea coloniile turce menționate mai înainte precum și bulgari, stabiliți în bună parte în epoca războaielor ruso-turce din secolul XIX. Trebuie deasemeni menționați și păstorii români coborâți din munții Carpați, pentru a-și duce turmele la malul mării, până la Balcic și care au sfârșit în a se stabili acolo, dedându-se la agricultură și creșterea animalelor.

Dobrogea românească

La Berlin, Puterile care stabileau care teritorii urmau a fi cedate de imperiul otoman învingătorilor, proclamaseră principiul că România urma să primească litoralul necesar ca și posibilitatea stabilirii unor comunicații între restul țării și acest litoral.

În absența unei documentații științifice care să fi permis trasarea corectă a frontierelor, Congresul s-a îndepărtat de principiul pe care el însuși și-l afirmase și, adoptând un compromis, a atribuit României doar o parte a Dobrogei, sacrificând în acest fel nu numai punctele clasice de trecere a Dunării: Silistra și Turtucaia, dar și litoralul care ar fi permis construirea de porturi situate în adăpostul natural al golfului Balcic.

Pe de o parte, România s-a văzut constrânsă să construiască, cu un cost foarte ridicat, portul Constanța, într-o poziție atât de ingrată, încât să excludă orice posibilitate de lărgire ulterioară.

Pe de altă parte, România, după ce a încercat în zadar să construiască un pod la Hârșova, a fost obligată să-l ridice deasupra mlaștinilor dintre Fetești și Cernavoda, traseu ce a împiedicat-o să construiască o cale rutieră în paralel cu calea ferată.

În 1878, a doua zi după anexare, Dobrogea oferea același aspect dezolant care izbise atât de mult corpul expediționar francez în timpul războiului Crimeii; un platou acoperit de ierburi scăpate de sub control și de mlaștini nesănătoase care întrețineau febre perpetue și care făceau viața să fie dificilă. Satele erau rare: aproape toată viața era concentrată fie pe malurile Dunării, fie litoralul mării. Restul provinciei adăpostea doar oameni săraci, turci sau tătari, ca și pășuni cu turmele lor de oi.

După aproximativ treizeci de ani de muncă acerbă, românii reușiseră să transforme în mod radical provincia: apele fetide și savanele impenetrabile dispăruseră și în locul lor terenuri cultivate își etalau valuri de lanuri de grâu. Coloniștii români veniseră și aduseseră cu ei energia și dragostea lor nemărginită pentru pământ. Ei transformaseră cătunele mizerabile turcești și tătare în sate a căror case erau în contrast viu cu bordeiele de pământ și chirpici.

Șosele și căi ferate înlocuiseră drumurile prăfuite. O conductă aducea Constanței petrolul Carpaților românești.

Orașele se măriseră și fuseseră modernizate.

Viața economică reflecta dezvoltarea adusă noii provincii.

Deși un număr important de turci și de tătari părăsiseră Dobrogea, populație crescuse:

În 1884	179,850
În 1912	<u>380,430</u>
Creștere de	200,580

IV. CADRILATERUL ÎNTRE 1878 ȘI 1913

În timp ce Congresul de la Berlin atribuiseră Dobrogea de Nord României, el a atribuit Dobrogea de Sud Bulgariei.

Coloniștii bulgari au apărut în „Cadrilater” abia după anexarea ei la Bulgaria, veniți din părțile meridionale ale țării, lipind lăcașurile lor de masa turco-tătară. Acest val de imigrare este dovedit, printre altele, de faptul că cimitirele creștine din această regiune conțin un număr infim de morminte bulgare anterioare anului 1878.

În ciuda plecării a numeroși turci – care își părăsiseră căminele pentru a scăpa de persecuțiile din partea bulgarilor – turcii și tătarii formau încă, în 1913, o majoritate relativă în Cadrilater.

V. CADRILATERUL ȘI RĂZBOAIELE BALCANICE

Agitațiile națiunilor creștine din Turcia Europeană atinseseră o culme cu revoluția din Macedonia în 1903, datorită în mare măsură neputinței Sublimei Porți de a realiza reforme capabile să satisfacă și să liniștească pe supușii săi creștini.

În 1912, Bulgaria, Grecia și Serbia s-au aliat pentru a ataca imperiul otoman și a lua în posesie regiunile locuite de bulgari, de greci și de sârbi (de fapt teritoriile revendicate cuprindeau, alături de elementele enumerate mai sus, grupări puternice de turci, de albanezi, de vlahi, etc.).

¹⁰ Este vorba de congresul din 1878

Prima fază a războiului balcanic s-a încheiat cu victoria aliaților creștini și Turcia învinsă a semnat armistițiul de la Ciadalcea.

Armistițiul a durat foarte puțin. Nesatisfăcută de partea ce i se alocase, pe care totuși o acceptase atunci când s-a încheiat alianța, Bulgaria a luat din nou armele și s-a îndreptat împotriva Greciei și Serbiei, cu intenția de a le lua din teritoriile câștigate în comun.

Agresiunea nejustificată a Bulgariei, care amenința cu aprinderea din nou a unui conflict de abia încheiat, a făcut ca România să treacă Dunărea cu armatele sale cu scopul de a aduce prin această intervenție oprirea unei lupte fratricide.

Această acțiune nu a avut ca scop răpirea unei părți a teritoriului adversarului învins.

La fel ca celelalte state balcanice, România era interesată în împărțirea teritoriilor europene ale imperiului otoman unde, printre Bulgari, Greci și Sârbi locuia o populație valahă (macedoromânii sau cuțovlahii) numeroasă. Imposibilitatea materială de a participa militar la împărțirea acestor teritorii nu însemna că nu avea dreptul de a cere o reglementare teritorială pentru membrii națiunii sale. Cum România era separată de aceștia de sute de kilometri de regiunile locuite de valahi (Macedonia și Tracia), ea a cerut, în compensare, un teritoriu pe care putea să ofere azil Valahilor trecuți sub dominație Bulgară.

Dat fiind că Bulgaria era singura țară balcanică care să fi anexat teritorii locuite de valahi și în același timp avea o frontieră comună cu România, era natural ca ea să fie cea care să ofere această compensație României.

România se vedea cu atât mai justificată în a cere o parte a Cadrilaterului, cu cât în acest teritoriu, față de o masă compusă din turci, tătari, români și alte naționalități, bulgarii nici măcar nu reprezentau majoritatea absolută.

Este demn de remarcat că România nu cere Bulgariei cedarea regiunii Timoc-Vidin situată pe malul drept al Dunării, locuită în masă compactă de români, constituind o majoritate clară a populației.

La conferința reunită la Londra pentru reglementarea chestiunilor puse pe tapet de războaiele balcanice, România a revendicat Cadrilaterul de la nordul liniei Turtucaia-Ecrene și această chestiune figura în Protocolul semnat la 29 ianuarie 1913. Delegații bulgari nu credeau că puteau acorda României decât rectificări nesemnificative ale frontierei în general și un triunghi cu baza de 6 km la sud de Mangalia. Reluând această chestiune, Conferința Ambasadorilor, reunită la Sankt Petersburg a decis ca orașul Silistra și teritoriul alăturat să fie atribuit României. Această decizie a fost consemnată în protocolul semnat la 9 mai 1913, deci înaintea intrării României în războiul contra Bulgariei. În executarea acestei clauze, orașul Silistra a fost transferat României și autoritățile civile și militare române au luat posesie în bună regulă.

VI. DOUĂZECI ȘI ȘAPTE ANI DE REGIM ROMÂNESC ÎN CADRILATER.

În 1913, populația Cadrilaterului se repartiza după cum urmează

Populația totală ⁽¹⁾	Români	Bulgari	Turci și tătari	Alții
274.090 ⁽²⁾	6.428 ⁽³⁾	140.897 ⁽³⁾	136.705 ⁽³⁾	23607 ⁽³⁾
307.633 ⁽³⁾				

.....

Note referitor la tabelul de mai sus:

(1) Conform recensământului bulgar din 1910

(2) Populația teritoriului cedat României

(3) Populația întregului Cadrilater, inclusiv cea din teritoriul fracționat prin noua graniță

.....

Rezultă din acest tabel statistic că bulgarii nici nu reprezentau 50% din totalul populației.

În 1940, în ajunul cedării forțate a acestei regiuni de către România, situația etnică se schimbase (cifre estimate):

Populația totală	Români	Bulgari	Turci + tătari + alții
370.000	115.000	145.000	110.000

Românii, împreună cu turcii și tătarii, erau deci majoritatea absolută.

Trebuie deasemeni să se țină cont că mulți turci fuseseră transferați în Turcia, în virtutea convenției încheiate în acest sens de către România și Turcia și că o imigrare destul de pronunțată populase Cadrilaterul cu vreo 86.000 români proveniți din restul țării ca și din Balcani.

Din punct de vedere economic, Cadrilaterul înregistrase un progres la care nu putea să se aștepte sub administrație bulgărească, pentru care Cadrilaterul era o provincie excentrică.

România primise în 1913 o provincie dezmoștenită, fără căi ferate și șosele, cu suprafețe imense de terenuri înțelenite, cu cătune mizerabile turce și tătare.

În 27 de ani de regim românesc, provincia devenise înfloritoare a cărei prosperitate era de altfel dovedită prin însăși creșterea populației sale. Apăruseră localități noi, satele sordide se transformaseră și, în locul bordeielor din 1913, se ridicaseră casele surâzătoare ale coloniștilor. Căi ferate și rutiere, poduri și lucrări de artă, edificii administrative moderne, biserici, școli fuseseră construite acolo unde odinioară totul fusese delăsat. Progresul în orașe era și mai izbitor: Bazargic (Dobrici), de exemplu, trecuse de la 17.000 de locuitori la 42.000, în timp ce Balcic, devenise dintr-un simplu sat de pescari,

un oraș înfrumusețat de sute de vile care primeau vara zeci de mii de turiști sosiți din toate colțurile țării și din străinătate. Portul său era în construcție, în timp ce cel de la Caverna era în stadiul de proiect.

Stepele fuseseră defrișate și economia rurală cunoștea o prosperitate fără precedent, mai ales după introducerea industriei agricole. Nu trebuie să se creadă că beneficiile acestui regim erau rezervate doar pentru români; bulgarii și turcii profitaseră în aceeași măsură și, în ajunul cedării, România transmitea Bulgariei o populație rurală mult mai bogată și mai robustă decât cea care trăia pe teritoriul bulgar. Toate acestea dovedesc că din punct de vedere economic, Cadrilaterul formează o unitate cu Dobrogea română și că prosperitatea sa este indisolubil legată de țara românească.

VII. DE CE CADRILATERUL TREBUIE SĂ REVINĂ ROMÂNIEI?

România nu a revendicat Cadrilaterul pentru a-și mări cu orice preț teritoriul. Ea nu a avut scopuri imperialiste și considerentele strategice nu joacă nici un rol.

.... Lipsesc aici câteva pagini din manuscrisul lui George Beza .....

..... mai costisitoare, bazându-se pe prelungirea înspre larg a digurilor de intrare. Din păcate, aceste lucrări nu oferă decât o soluție temporară, dat fiind că înnisiparea venind dinspre nord-est depășește în larg gurile Sulinei.

Brațul Sf. Gheorghe nu poate fi utilizat pentru navigația maritimă decât dacă s-ar executa lucrări considerabile și de lungă durată. În același timp, chiar după terminarea acestor lucrări, nici ele nu ar oferi decât o soluție efemeră în fața avansului implacabil al aluviunilor. Rămâne în vigoare soluția canalului Cernavoda-Constanța¹¹, anvizajat¹² pentru a evita inconvenientele enumerate mai sus. Plecând de la Cernavoda, acest canal ar lua calea până la nivelul Medgidiei patul mlăștinos al unui afluent al Dunării. De la Medgidia până la Constanța, canalul trebuie să treacă peste câteva praguri, cu înălțimi de câțiva metri. Acest canal, chiar dacă s-ar realiza, nu va putea niciodată să fie un canal maritim: fiind alimentat cu apă dulce, apele sale vor fi supuse înghețului în timpul iernii și, pe de altă parte, ecluzele sale vor limita sever traficul.

4-. NECESITĂȚI ETNOGRAFICE

Am văzut mai sus motivele care au decis România să revendice în 1913 o parte a Cadrilaterului. Revenim acum asupra aspectului etnografic. Există în Bulgaria o minoritate română importantă numeric, care poate fi clasată în trei grupe principale:

- Românii situați între râul Timoc (frontiera iugoslavă) și orașul Vidin;
- Românii stabiliți de-a lungul Dunării, de la Vidin până la Russe (Rusciuc);
- Românii și Macedoromânii răspândiți în restul țării.

Fără a intra în studiul originii și vechimii acestor așezări, merită semnalat faptul că statisticile bulgare declară pentru elementul român o reducere constantă și progresivă a numărului său. A se vedea, de exemplu, cifrele totale date în diverse recensăminte:

1910		1920		1926		1934
OE	LM	OE	LM	OE	LM	LV
79.429	96.502	57.312	75.065	69.080	83.746	16.405

Unde OE = Origine etnică; LM = Limba maternă; LV = Limba vorbită

În realitate, românii din Bulgaria sunt mult mai numeroși decât se arată în statisticile bulgare și este foarte probabil că sunt ceva de ordinul de 150.000, așa cum rezultă din mai multe anchete private.

Dat fiind indicele de natalitate ridicat al românilor, reducerea statistică a numărului acestora nu poate fi explicat nici prin natalitate scăzută, nici prin asimilare. Eliminând deci teza catastrofică în privința etnografiei, este evident că regresivitatea statistică a românilor nu poate fi atribuită altei cauze decât reducerii artificiale a numărului lor de către autoritățile bulgare. De fapt, la recensăminte, se trec abuziv drept bulgari un număr din ce în ce mai mare de români.

Această politică nu ar fi în sine un pericol pentru români, atât timp cât libera lor dezvoltare etnică nu ar fi atinsă. Din păcate, politica minoritară bulgară a fost întotdeauna sub semnul șovinismului și xenofobiei și această politică nu s-a schimbat în noua Bulgaria așa-zis „democratică”. Este suficient să menționăm faptul că, chiar și acum, cei 150.000 de români din Bulgaria dispun doar de două școli primare, un liceu și două biserici (la Sofia și Gorna Giumaia¹³). Nu pot imprima nici jurnale, nici cărți (nici măcar cărți religioase), nu au dreptul de asociere cu scopuri sportive, culturale, economice, etc.

În această privință, Bulgaria nu a respectat niciodată clauzele minoritare conținute în tratatul de pace de la Neuilly-sur-Seine, semnat la 27 noiembrie 1919 (articolele 53-55).

Alături de violarea angajamentelor asumate, trebuie semnalate lunga serie de abuzuri administrative: violențe, tratamente dure, etc., care au toate scopul de a împiedica românii să frecventeze școlile românești citate mai sus, să vorbească românește, chiar și la ei acasă, să poarte costumul național, să celebreze sărbătorile și obiceiurile lor ancestrale,

¹¹ Canalul Dunărea-Marea Neagră de tristă amintire, construit cu prețul a mii de vieți în perioada comunistă. Memorialul de la Poarta Albă este mărturie pentru generațiile mai tinere a ororilor comise împotriva deținuților politici, mulți dintre ei chiar foști coloniști în Cadrilater sau urmași ai lor. Fratele lui George Beza, Constantin, a fost și el închis o perioadă la Canal.

¹² Luat în considerare

¹³ Blagoevgradul de astăzi

etc., într-un cuvânt să facă din ei bulgari cu orice preț. Această atitudine este expresia sentimentelor ce animă poporul bulgar față de români, sentimente care au existat întotdeauna și care nu pot fi modificate de orice forță și orice ordine.

În 1913, Bulgaria mărise deja numărul de români de pe teritoriul său prin anexarea de noi regiuni de la imperiul otoman, regiuni care cuprindeau un număr mare de români. România nu a revendicat niciodată de la Bulgaria regiunile locuite masiv de români, regiuni care totuși, sunt situate de-a lungul Dunării.

România a evitat întotdeauna ca tratamentul aplicat românilor în Bulgaria să devină un măr al discordiei între ea și vecina sa. România credea că exemplul regimului pe care ea îl acorda minorităților de pe teritoriul ei era de natură să determine Bulgaria să arate față de România aceeași toleranță. Din păcate nu a fost așa: în timp ce în România exista o afluență de străini ce vor să se așeze acolo, elementul român din Bulgaria era supus unui regim din cele mai violente de opresiune și deznaționalizare.

În 1913, atunci când s-au împărțit posesiunile europene ale Turciei, Bulgaria, Grecia și Serbia obținuseră fiecare teritorii unde locuiau un număr important de români. România vedea cu regret cum românii din Balcani treceau de la regimul tolerant și lejer al Turcilor la dominația brutală și șovină a bulgarilor.

Neparticipând la partajul teritoriilor otomane din Europa, România a cerut Bulgariei – cu titlu de compensare și de azil – cedarea unei părți a Cadrilaterului.

În afară de motivele de ordin istoric:

- Principiul adoptat la Congresul de la Berlin: România trebuia să primească un litoral suficient de lung și puncte de trecere a Dunării
- Promisiunea făcută României la Congresul de la Berlin de a i se atribui Silistra, promisiune realizată la St. Petersburg în 1913

Și de ordin geografic, economic și de comunicații:

- Lungimea comparativă a litoralelor și natura acestora
- Importanța (volumul) traficului român în direcția litoralului maritim
- Insuficiența litoralului român

România a invocat și factorul etnografic:

- Cadrilaterul trebuia să servească pentru a constitui o rezervă destinată pentru stabilirea acolo a românilor care, în mod progresiv trebuiau retrași din Bulgaria și din Balcani și instalați pe acest teritoriu, pentru a pune sfârșit, odată pentru totdeauna, tensiunii perpetue provocată de regimul de opresiune și deznaționalizare aplicată elementului românesc.

Această politică a dat roade: între 1925 și 1935, aproximativ 30.000 de români din Balcani fuseseră instalați în Dobrogea de Sud (Cadrilater).

În același timp, printr-o convenție încheiată în 1936 cu Turcia, România acorda toate facilitățile populației turcești care dorea să emigreze în țara lor de origine. Ca urmare a acestei convenții, în jurul a 57.000 de turci și tătari au emigrat din județele Durostor și Caliacra, care constituiau Cadrilaterul românesc.

În 1940, în ajunul cedării Cadrilaterului, situația etnică a acestei regiuni se prezenta după cum urmează (cifre estimative):

Populația totală	Români	Bulgari	Turci + tătari + alții
370.000	115.000	145.000	110.000

După retragerea elementului românesc (peste 100.000 de suflete) și instalarea de bulgari retrași din Dobrogea de Nord (66.781) situația la 31 ianuarie 1941, era aproximativ (cifre estimative):

Populația totală	Români	Bulgari	Turci + tătari + alții
319.000	5.000	210.000	104.000

VIII. CONCLUZII

Proclamând principiul că este necesar pentru pacea europeană ca România și Bulgaria să trăiască în bună vecinătate și colaborare loială și că, deasemeni, este necesar ca punctele de fricțiune să fie îndepărtate,

Asociația Evacuaților din Dobrogea de Sud (Cadrilater),

Încredințându-se spiritului de justiție care animă Puterile reunite la Paris de a da lumii organizare nouă, fondată pe respectul dreptății și voinței liber exprimate a națiunilor,

Are onoarea de a cere Conferinței de Pace de a binevoi să ia în considerare:

- 1) Anularea Tratatului de la Craiova, negociat și încheiat sub presiunea militară și politică a Axei;

2) *Retrocedarea către România a unui teritoriu de-a lungul Dunării servind pentru a asigura comunicațiile rutiere ce prezintă un o importanță vitală pentru România. Acest teritoriu ar porni dintr-un punct situat la vest de orașul Turtucaia (vechea frontieră din Tratatul de la București din 1913);*

3) *Retrocedarea către România a unui teritoriu de-a lungul litoralului maritim, pentru a permite construcția de porturi de care România are atâta nevoie. Acest teritoriu ar porni la sud de Ecrene (vechea frontieră din Tratatul de la București din 1913);*

4) *Retragerea obligatorie din Bulgaria a tuturor românilor care locuiesc acolo și instalarea lor în teritoriile menționate în paragrafele 1) și 2) precedente. Populația bulgară din aceste două zone vor fi transferată obligatoriu în Bulgaria și instalați pe pământurile abandonate de românii admiși în cele două zone.*

Numărătoarea românilor din Bulgaria ar trebui încredințată unei comisii internaționale, la care vor trebui să participe și cele două țări interesate. Această comisie va fi abilitată să verifice la fața locului, ținând cont de informațiile furnizate de guvernele român și bulgar, adevărata situație etnică.

*****